

Vlaams
Parlement

vergadering **C165 – OND17**
zittingsjaar 2010-2011

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 3 maart 2011

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het professorentekort in het hoger onderwijs - 685 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het docententekort in het hoger onderwijs - 674 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het vermeende proffentekort - 702 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de werkdruk van de lectoren in de Vlaamse hogescholen en de resultaten van de WERC-studie - 1006 (2010-2011)	3
Bijlage	12
Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over problemen voor leerlingen zonder verblijfsvergunning bij buitenlandse schoolactiviteiten - 1213 (2010-2011)	15
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het stijgende ziekteverzuim van het Vlaams onderwijspersoneel - 1282 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evolutie van het eendagsziekteverlof - 1298 (2010-2011)	18
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderzoek van de Stichting Innovatie & Arbeid naar ongewenst gedrag op het werk, en inzonderheid de resultaten met betrekking tot het onderwijzend personeel - 1224 (2010-2011)	20
Bijlage	21
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het vragen van een voorschot of waarborg bij het inschrijven van een leerling in de school - 1305 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over voorschotten bij inschrijvingen - 1310 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het vragen van een waarborg bij de inschrijving van leerlingen - 1325 (2010-2011)	22

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het professorentekort in het hoger onderwijs

- 685 (2010-2011)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het docententekort in het hoger onderwijs

- 674 (2010-2011)

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het vermeende proffentekort

- 702 (2010-2011)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de werkdruk van de lectoren in de Vlaamse hogescholen en de resultaten van de WERC-studie

- 1006 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, vorige week hebt u de voorzitter om een vrijstelling gevraagd om naar de commissie te komen en u hebt die ook gekregen. Wij hebben hier wel een interessante zitting gehad. Het is spijtig dat u hier toen niet was, omdat toen de mensen van het veld aanwezig waren zodat u nog kon reageren op antwoorden die u zelf zou hebben gegeven.

We pikken het dan vandaag opnieuw op. Ik heb twee vragen gesteld, maar ik zal ze samen behandelen. We hebben vorige week heel wat informatie gekregen, zowel vanuit de universitaire wereld als vanuit de hogescholen. We beschikken intussen ook over de rapporten. We hebben dus meer informatie over cijfermateriaal, wat in de vraagstelling van een aantal weken geleden nog mee werd opgenomen. Ik denk dat een aantal zaken voor ons ondertussen duidelijker geworden zijn.

Gisteren is in een kennismakingsgesprek ter voorbereiding van onze reis naar China door Jonathan Holslag ter sprake gebracht hoe interessant het voor professoren is in ons land of in Vlaanderen te blijven om zich in te zetten binnen de universiteiten. Hij heeft zelf nog aangehaald dat het voor een aantal mensen toch wel een aardige denkoefening is om een gunstig antwoord te formuleren op de vraag waarom ze hier blijven indien de kansen elders in het buitenland een enorme uitdaging zijn voor mensen die erg getalenteerd zijn.

Hij heeft ons ook gewezen op een aantal zaken die hier vorige week aan bod gekomen zijn door rector Verschoren. De laatste jaren is er heel wat gewijzigd voor de professoren: de studenten, hun werkomgeving, de automatisering, de communicatie tussen studenten en professoren, de verwachtingen ten aanzien van hen voor wat het onderwijsgedeelte betreft, enzovoort. Zij staan voor de uitdaging om voldoende publicaties te hebben om onderzoek te doen. De ruimte die zij daartoe krijgen, verhoogt de druk enorm.

We zien een gelijkaardig verhaal bij de hogescholen. Zij zeggen dat de wijzigingen in de reglementering, in de decretale regelgeving, gevolgen hebben op de manier waarop zij functioneren. Het Flexibiliseringsdecreet heeft consequenties voor de instellingen en de professoren. De studentenpopulatie is gewijzigd. Studenten vragen meer begeleiding. De manier waarop er vroeger gedoceerd werd, was totaal anders dan vandaag.

Die wijzigende omstandigheden maken het niet gemakkelijk. We moeten nadenken over de manier waarop we als overheid omgaan met het dreigend professorentekort, maar ook met de stijgende werkdruk binnen het hoger onderwijs. Er is een rapport opgemaakt dat een aantal

conclusies weergeeft die interessant zijn voor hogescholen om na te denken over de acties die zij kunnen nemen om aan de problematiek tegemoet te komen. Daar zijn ook een aantal punten in opgenomen voor de overheid. Interessant is om van u te vernemen wat u als minister zult ondernemen nu we weten hoe de problematiek zich situeert. De vraag is natuurlijk of we alle elementen kennen of een aantal zaken verder onder de loep moeten nemen. We hebben die vraag vorige week bijvoorbeeld ook gesteld aan de universitaire wereld omdat wij niet beschikken over een onderzoeksrapport zoals we dat wel hebben voor de hogescholen. Rector Verschoren heeft heel duidelijk gezegd dat de conclusies gelijkaardig kunnen zijn. De gelijkenissen zijn duidelijk. Een bijkomend onderzoek is niet echt nodig. We kunnen conclusies trekken op basis van de onderzoeken die er zijn.

De punten die in het rapport staan om door de overheid in overweging te worden genomen, gaan over het Flexibiliseringsdecreet, administratieve verplichtingen, een gemeenschappelijk beheersysteem, toegangsbeleid, de financieringsformule, het systeem inzake de onderwijsbelastingseenheden (OBE's), rationalisatie, extra middelen, enzovoort. De Vlaamse Regering heeft naar aanleiding van een resolutie van het Vlaams Parlement vorig werkjaar reeds een aantal beslissingen genomen. Hier staan echter ook nog een aantal nieuwe elementen in die niet meer opgenomen zijn in de resolutie en de beslissing van de Vlaamse Regering. Welke acties zult u vanuit de Vlaamse overheid ondernemen?

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: De vraag die vandaag op de agenda staat, was eigenlijk al in december ingediend. Een deel daarvan is intussen dan ook al beantwoord.

Mevrouw Helsen heeft de problematiek zeer goed geschetst. Ik heb daar niet veel aan toe te voegen. Wel nog een positieve noot: vorige week is duidelijk gezegd dat men hier geen klaagzang wilde ontwikkelen en dat de lectoren en professoren nog heel gemotiveerd zijn en nog veel genoeg beleven aan hun werk. Dat heeft rector Verschoren gezegd.

Minister, in het rapport over de werkdruk van de lectoren in de Vlaamse hogescholen staat een aantal punten ter overweging voor de overheid. Hoe kan de overheid daarmee omgaan?

Er is ook voorzien in een luik voor de hogescholen zelf. Ik weet niet of de overheid daar ergens kan aansturen. Het lijkt me interessant na te gaan wat er op dat vlak nog kan gebeuren.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ook ik heb op 8 december 2010 mijn vraag ingediend. Intussen hebben we de rapporten ontvangen van de VLIR en de studie over de werkgroep van de lectoren aan de Vlaamse hogescholen. De lectoren geven vooral les in de professionele bacheloropleidingen. Docenten geven meestal les in academische opleidingen.

De cijfers van de VLIR zijn duidelijk. Wanneer men in 2000 index 100 neemt voor het aantal studenten en academisch personeel, dan was er tot 2010 een evolutie van 100 naar 130 voor wat de studentenaantallen betreft en een evolutie van 100 naar 104 voor wat het personeel betreft. Ik denk dan ook dat de ratio studenten/professoren verslechterd is. Hoe meer studenten per prof, hoe moeilijker het wordt om mensen goed te bedienen. Dat is een waarheid als een koe. Ik heb een halfjaar lesgegeven in Harvard. Daar was de ratio studenten/professoren 1 op 2. Dit is een heel extreem voorbeeld. Bij ons is er een evolutie van 1 op 23 naar 1 op 26.

Dit laat natuurlijk sporen na. Daar kan men niet onderuit. Toch moeten die cijfers sterk gerelativeerd worden aangezien de groei van de studentenaantallen zich voornamelijk voordoen in de piek, meer bepaald in de eerste bachelorjaren, die daar voor een groot deel wordt weggeselecteerd. Maar dan nog zit men met een stijgende werkdruk of een dalende onderwijskwaliteit. Het werkt in de twee richtingen.

Bij de universiteiten heeft geen gelijkaardig onderzoek plaatsgevonden als dat van de lectoren in het hoger onderwijs. Mevrouw Seghers van de VLIR vond dat niet echt nodig. Ik persoonlijk zou dat niet slecht vinden. Met cijfers staat men altijd sterker.

Mevrouw Deckx heeft ook al gezegd dat het opvallend is dat de werkdruk bij de lectoren stijgt, maar dat de genoegdoening die ze beleven aan hun werk niet daalt. Ze vinden hun werk dus nog altijd prettig. Dat is misschien niet zo slim, maar wel heel eerlijk van hun kant.

Men kan de mensen niet blijven volstouwen met taken en werk. Bij de lectoren is dat misschien minder het geval. Maar bij de universiteiten en zeker in een aantal geïnternationaliseerde vakgebieden is er een heel groot risico op uitstroom. Ik zie dat ook in mijn faculteit en bij de jonge docenten waar de werkdruk dikwijls hoog ligt, de verloning laag en de carrièrekansen heel onzeker. De verleiding is dan heel groot om uit te stromen naar het buitenland. Ik heb daar niets op tegen, maar dan moet men hier ook goede buitenlandse krachten kunnen aantrekken. Dat lukt niet als het hier niet aantrekkelijk is.

Minister, u hebt daar destijds op gereageerd door te zeggen dat de proffen harder moeten werken. Misschien hebt u niet helemaal ongelijk en moeten zij hun werk beter organiseren. Dit antwoord moet echter beter worden onderbouwd door aan te tonen dat professoren ofwel niet efficiënt werken, ofwel niet genoeg werken. Ik heb alvast niet die indruk. Sommige professoren werken te weinig, andere werken bijna voltijds en zijn bijna monniken. Ik vind dat die uitspraak beter moet worden onderbouwd.

Er is vorige week gewezen op de oorzaak van de stijgende werkdruk. Dit heeft niet alleen te maken met het stijgend aantal studenten, maar ook met de bureaucratisering van het hoger onderwijs. Op zich neemt die niet zoveel tijd in beslag, maar de periode dat men aan onderzoek kan doen, fragmenteert wel. Dat is niet goed voor het wetenschappelijk onderzoek. Als men voortdurend naar vergaderingen moet gaan, rapporten moet invullen enzovoort, dan wordt men bestendig onderbroken in zijn onderzoek. Als men vijf opeenvolgende dagen kan werken, dan doet men veel meer dan in tien dagen gefragmenteerd. Het is belangrijk dat professoren en onderzoekspersoneel daarvan worden gespaard. Professor De Grauwe heeft in de ad-hoccommissie Hoger Onderwijs een beetje provocatief gezegd dat hij onze universiteiten gebaseerd achtte op een Sovjetmodel. Het hield in dat de verloning veel meer op anciënniteit is gebaseerd en veel minder op prestaties. Dan krijg je een opdeling van insiders die de postjes bezetten aan de universiteit, en de outsiders of de jonge docenten bij wie de motivering soms ontbreekt.

Minister, je kunt het proffentekort op twee manieren oplossen. Waarschijnlijk zal het een mix zijn. De toegangspoort zal efficiënter moeten worden bewaakt in het eerste jaar bachelor. U hebt tijdens de twee vorige vergaderingen gezegd dat u daarover in onderhandeling zou treden met de actoren in het hoger onderwijs. Ik heb dat vorige week vermeld, maar ze hadden nog geen uitnodiging ontvangen. Het gaat onder andere over de Antwerpse rector Verschoren.

Minister Pascal Smet: Dan had hij waarschijnlijk een dipje op het moment dat hij schuin tegenover mij zat, en ik zei dat we dat gaan bekijken in het kader van de hervorming van het secundair onderwijs. Dat staat er letterlijk in.

De heer Boudewijn Bouckaert: De toegangspoort beter bewaken is één methode om dat probleem op te lossen, maar wellicht moeten we ook werken aan een eventuele uitbreiding van het professorenkorps. In Gent gaat het over 20 procent extra. Dat moeten we wel met een korreltje zout nemen, maar men zal het toch niet over 20 procent hebben als het maar 0 procent is. Leuven spreekt over 10 procent. Daar zullen we ook een tandje bij moeten steken. We zijn zware engagementen aangegaan in verband met de inkanteling van de hogescholen. Dat kost ons honderden miljoenen euro's.

Minister, is dat allemaal nog combineerbaar? Deelt u de stelling dat de productiviteit van de professoren enkel kan worden opgedreven door een grotere responsabilisering, wat staat voor het inbouwen van nieuwe, meer positieve en negatieve stimulansen in hun carrière?

De voorzitter: De leden die zich bij deze vragen willen aansluiten, kunnen er ook elementen die hier vorige week aan bod zijn gekomen, bij betrekken.

Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, collega's, vorige week is er veel gezegd over verschillende aspecten, en zeker niet alleen over werkdruk. Aanvankelijk was ik bang ontgoocheld te zijn omdat ik de indruk had dat de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) vooral meer geld kwamen vragen. Nadien is het debat verbreed. Er is een meerjarenplanning opgesteld, er zijn engagementen aangegaan naar aanleiding van het debat van vorig jaar. Ik dacht dat het niet de bedoeling was om meer geld te komen vragen zonder meer.

Ik vroeg me af wat de universiteiten en hogescholen zelf doen om de werkdruk onder controle te houden. Ik heb begrepen dat ze daar zelf kunnen aan werken, bijvoorbeeld in alles wat met planlast heeft te maken. Het is niet altijd duidelijk van wie die planlast komt. Voor docenten en lectoren komt die dikwijls van de instelling zelf. Dan is het aan de instelling zelf om daar iets aan te doen. Ergens in het rapport staat wel dat er initiatieven zijn genomen om die werkdruk te verlagen, maar dat de betrokkenen dat niet weten omdat er een slechte communicatie over is. Daarvoor is niet de overheid verantwoordelijk, maar de instellingen zelf.

Als ik de vraag hoor naar studieduurverlenging, dan denk ik dat dat meer geld gaat kosten en voor verhoogde werkdruk zorgen. Het discours dat de instellingen zelf voeren, is niet altijd consequent. Als ik het rapport lees, stel ik vast dat het welbevinden nog altijd vrij hoog is, dat de gemiddelde werkuren per week tussen 30 en 60 liggen, en gemiddeld 40 is. Dat geldt voor typische werkweken. Vakanties en examenperiodes vallen daar niet onder.

Tussen 30 en 60 lijkt me een breed spectrum. Hoe komt het dat voor een bepaalde vergelijkbare opdracht, sommige mensen 30 en andere 60 uren werken? In alle niveaus van onderwijs is dat zo. Waarschijnlijk heeft dat met efficiëntie en capaciteit te maken. Wil dat zeggen dat 30 goed is, of 60? De instelling draagt zelf een grote verantwoordelijkheid om te screenen wat het juiste gemiddelde van een werkweek is, en waar mensen zelf in de fout gaan omdat ze bijvoorbeeld te weinig efficiënt werken.

Gisteren in de voormiddag zei professor Holslag op een bepaald moment dat democratiseren goed is, maar niet mag nivelleren. Dat is juist. Ook om dat te voorkomen heeft professor Verschoren vorige week een aantal tips gegeven. Dat gaat breder dan de werkdruk. Die moeten we bespreken in deze commissie. Wellicht is het beleid daar al mee bezig. Dat ging onder andere over schoolloopbaanbegeleiding, zodat studenten op de juiste plaats zitten en er minder 'verloren' gaan. Professor Verschoren sprak niet over een oriënterende proef, maar over een indicatieve studieproef, die er dringend zou moeten komen. Ik heb de indruk dat de voorstanders daarvan talrijker worden. De heer Hoogewijs had het ook over het hoger beroepsonderwijs, dat heel belangrijk is bij een juiste oriëntering. Dat zijn zaken waarin de overheid dan weer wel een verantwoordelijkheid kan opnemen.

Een ander element, dat ik ook wel kan volgen, was volgens professor Verschoren dat er te veel controle is. Hij noemde de Inspectie Financiën, de regeringscommissarissen, de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en nog enkele instellingen, die naast elkaar aan controle doen. Bij de instellingen komt dat over als een gebrek aan vertrouwen bij de overheid. Misschien is dat wel een element van werkdruk waarvoor de overheid verantwoordelijk is.

Deze week stond er een artikel in De Standaard over de mogelijke komst van Nederlandse studenten, als er in Nederland bepaalde beslissingen worden genomen in verband met studiestop. Het is zover nog niet. We moeten daar op voorhand niet bang van zijn, maar ons wel een beetje wapenen, voor de kwaliteit van het onderwijs en voor het brengen van de student naar de juiste plaats. Dat is essentieel. Wij zijn altijd voorstander geweest van een zeer open toegang naar het hoger onderwijs, maar er zijn grenzen. Niemand is ermee

geholpen als iedereen zomaar overal eens iets kan proberen. Ik pleit niet voor een selectie, maar wel voor begeleiding.

De werkdruk op zich bestaat uiteraard als probleem. Anders zouden er geen rapporten over worden gemaakt. Maar we moeten daar heel genuanceerd over discussiëren.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, collega's, er is vorige week heel veel gezegd over het thema dat vandaag centraal staat. Ik sluit me graag aan bij de vraagstellers en bij de opmerkingen van mevrouw Vanderpoorten. We zullen een evenwicht moeten zoeken met de democratisering van het hoger onderwijs, die niemand in vraag stelt.

Het slaagpercentage in de eerste bachelor rechten in Antwerpen is 40 procent. Dat wil zeggen dat 60 procent niet slaagt. Een deel van die 60 procent zit daar waarschijnlijk niet op zijn plaats. We moeten durven nadenken over een degelijke studiekeuzebegeleiding, eventueel met een indicatieve proef, daarin volg ik ook professor Verschoren. Die mag zeker niet sanctionerend zijn, maar wel indicatief, om bepaalde zaken gemakkelijker recht te trekken. We zitten in een tijdperk van digitalisering. Een document doorsturen om in te vullen wordt gemakkelijker. Maar als het niet efficiënt is, moeten we het wel in vraag stellen.

De financiering moet de instroom volgen. Vorige week is ook gezegd dat er duidelijkheid moet zijn over die financiering. De mensen moeten tijdig worden verwittigd. Dat is een bekommernis die ik deel.

De werkdruk speelt niet enkel in het hoger onderwijs. Spreek met leerkrachten uit het basisonderwijs of het secundair onderwijs. De werkdruk of de planlast is algemeen sterk verhoogd. We moeten overal kijken waar we efficiënter kunnen werken. De opdracht van het onderwijs, op welk niveau ook, mag niet zijn: documenten invullen. Mensen hebben het over 30 tot 60 uren per week. Dat is een grote kloof. Waar zit het verschil?

Minister, hoe kunnen we een evenwicht zoeken, zodat we de democratisering niet in gevaar brengen, maar toch garanties geven voor de kwaliteit van het hoger onderwijs?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Er wordt verwezen naar de uitspraak dat professoren harder moeten werken. Ik raad u toch echt aan om eens te luisteren wat ik gezegd heb in twee zinnen. In deze samenleving is het blijkbaar heel moeilijk om twee zinnen te begrijpen. Als er een 'maar' tussen zit, die slaat op de eerste zin, moet je dat niet los van elkaar zien. Ik heb gezegd dat in vergelijking met vroeger iedereen harder moet werken: kuisvrouw, parlementair, kassierster, bediende, arbeider en dus ook professoren. Maar dat wil niet zeggen dat de rekker kan blijven worden uitgerekt. Je moet een evenwicht hebben tussen onderzoek en onderwijs. Dat kan niemand verkeerd begrijpen, tenzij je het samenvat als: professoren moeten harder werken. Dan schrap je veel context. Dat is niet gelogen, maar wel anders voorgesteld.

Ik wil verwijzen naar de reactie van onder andere rector Verschoren en rector Van Cauwenberge. Zij hebben mij toen gelijk gegeven door in een communiqué te stellen dat de werkkraft van de professoren bijna is bereikt. Dat hebben zij letterlijk geschreven in hun communiqué. Ik wil dat debat niet heropenen. Ik heb enkel geprobeerd daar een genuanceerd antwoord op te geven. Dat kon niet in een quote van 30 seconden, maar men heeft dat nadien wel samengevat in een quote van 30 seconden.

De voorzitter: Maar doet u dan niet hetzelfde met de uitspraken van Van Cauwenberge en Verschoren?

Minister Pascal Smet: Nee, u moet hun communiqué maar eens lezen. Als je hen trouwens informeel spreekt, ook met anderen, erkennen ze dat ook. Natuurlijk zijn er professoren die heel hard en te veel werken. Heb ik iets anders gezegd? Bovendien is het zo dat de jongere generatie harder werkt dan de oudere. Ook daar zijn er uitzonderingen, maar het is een

algemene tendens. Dit verhaal is een genuanceerd verhaal. Je moet oppassen dat je er geen karikaturen van maakt.

Ik vind het af en toe jammer dat het heel moeilijk is om genuanceerd te debatteren en dat we in een samenleving leven waar we elke dag een winnaar en verliezer moeten hebben. Naast de waan van de dag, heeft men ook het conflict van de dag nodig, liefst met een winnaar en verliezer. Dat maakt het debat niet gemakkelijk. En soms moet je juist een debat hebben. Maar dat is eerder een algemene opmerking die ik wou maken.

De sterke groei van het aantal inschrijvingen in het hoger onderwijs heeft aanleiding gegeven tot enige polemiek of enig debat over het tekort aan docenten en professoren. Er werd gesteld dat het aantal docenten de sterke klim van het aantal studenten niet volgt. Het tekort aan proffen is moeilijk in kaart te brengen, want dat veronderstelt dat er afgesproken omkaderingsnormen zijn, en die zijn er niet. Wat ik wel kan geven, is de evolutie van het aantal studenten aan de hogescholen en universiteiten, de evolutie van het aantal personeelsleden aan de hogescholen en aan de universiteiten, deze laatste opgesplitst per personeelscategorie.

Grosso modo kan worden gesteld dat de evolutie van het aantal personeelsleden wat achterloopt op de evolutie van het aantal studenten, vooral omdat vóór 2008 zowel de universiteiten als de hogescholen in een systeem zaten van gesloten enveloppen. Ik wil hier wel bij opmerken dat de WERC-studie aangeeft dat er geen direct verband is tussen de stijging van de student en stafratio en de werkdruk van de lectoren.

Door het nieuwe financieringssysteem van 2008, waar heel uitvoerig over is gedebatteerd met de instellingen, is er evenwel opnieuw een verband ontstaan tussen de evolutie van het aantal studenten en de hoogte van de toegekende middelen via het zogenaamde 'klikstelsel'. Dit systeem werkt met een tijdsvenster van vijf jaar waardoor er altijd een verdragingsmechanisme is. Dit model is het resultaat van lange voorbereidende gesprekken met de instellingen in de aanloop van het nieuwe financieringsmodel. Alle actoren die toen rond de tafel zaten, hebben geopteerd voor dit systeem om sterke jaarlijkse schommelingen in de hoogte van de werkingsuitkering te vermijden. Door het werken met zo'n tijdsvenster worden jaarlijkse stijgingen en dalingen over de tijd uitgesmeerd.

Wat specifiek de universiteiten betreft, tonen de gegevens aan dat het aantal leden van het zelfstandig academisch personeel (ZAP-leden) de voorbije 10 jaar licht gestegen is met 10 procent. Het aantal onderzoekers, wetenschappelijk personeel en bijzonder academisch personeel – zowel doctorandi als postdocs –, gefinancierd met andere middelen dan de werkmiddelen zoals het bijzonder onderzoeksfonds en de middelen van wetenschapsbeleid, is in de voorbije 10 jaar meer dan verdubbeld. Hoewel onderzoek de hoofdtaak vormt van deze categorie van personeelsleden, wens ik toch op te merken dat het universiteitendecreet bepaalt dat ook gepromoveerde onderzoekers onder dezelfde voorwaarden als doctor-assistenten kunnen worden belast met het verstrekken van onderwijs.

Zoals reeds opgemerkt bij de vorige vragen volgt het huidige financieringssysteem tot op zekere hoogte de evolutie van het aantal studenten. Het systeem houdt rekening met de evolutie van het aantal studenten via het aantal opgenomen studiepunten en met de output: verworven credits en diploma's. Als het aantal financieringspunten, gebaseerd op het aantal opgenomen studiepunten en op de output, in een variabel onderwijsdeel met meer dan 2 procent stijgt, dan stijgt ook het bedrag van dit variabel onderwijsdeel met 2 procent. Dat is het zogenaamde klikstelsel.

In 2011 krijgt men een klik in het variabel onderwijsdeel voor de professionele bachelors aan de hogescholen en voor de universitaire opleidingen. Concreet betekent dit dat er voor de universitaire opleidingen meer dan 6 miljoen euro bij komt en voor de professionele opleidingen meer dan 7 miljoen euro. Ook het variabel onderzoeksdeel voor de universiteiten stijgt met 3,2 miljoen euro. Ook de volgende jaren, 2012, 2013 en 2014, zal er geklikt

worden. Deze extra middelen kunnen worden ingezet om de stijging van het aantal studenten op te vangen: aantrekken van personeel en bijkomende werkmiddelen.

Volledigheidshalve moet ik zeggen dat het kliksysteem ook in negatieve zin werkt. Voor de academische opleidingen, inclusief de kunstopleidingen, was er in 2011 een vermindering van het variabel onderwijsdeel van ongeveer 3,1 miljoen euro.

Ik wil nogmaals zeggen – want men vergeet dat nogal gemakkelijk – dat we in de besparingen die we hebben moeten doen met de Vlaamse Regering, uitdrukkelijk hebben besloten om niet aan dit kliksysteem te raken. Er wordt niet bespaard op het kliksysteem, terwijl dat toch gemakkelijk zou zijn geweest. We hebben dat niet gedaan en we hebben er uitdrukkelijk voor gekozen om die groei mee te blijven nemen in de toekomst. Het is belangrijk dat te onderstrepen.

Ik zou hier toch nog willen opmerken dat de opeenvolgende Vlaamse regeringen heel wat inspanningen hebben gedaan voor het hoger onderwijs. De kredieten voor hoger onderwijs zijn tussen 2000 en 2010 maar liefst met 46 procent gestegen. We komen van 1,1 miljard euro en we zitten nu aan iets meer dan 1,6 miljard euro. Ik begrijp dat er vraag is naar meer geld, maar als je de bedragen ziet, moet je op zijn minst zeggen dat het een genuanceerd verhaal is. Je kunt niet ontkennen dat de opeenvolgende Vlaamse regeringen de afgelopen jaren heel wat geld hebben vrijgemaakt.

Ik begrijp alle vragen. Er is hier gezegd – en de professoren hebben dat ook bevestigd – dat men de reacties wel begreep en dat men de manier waarop het in het nieuws is gekomen, betreurde. Ik onthoud dat we allemaal, zij en wij hier ook, het handhaven en het versterken van de kwaliteit van het hoger onderwijs en het verband tussen de student en stafratio en de kwaliteit van het onderwijs voorop willen stellen. Daar zijn we het allemaal over eens.

U weet dat, in het kader van het integratiedebat, de Vlaamse Regering een financieel plan heeft uitgewerkt van bijna 226 miljoen euro voor de periode 2012-2025. Daarvan zal 42 miljoen euro al tijdens deze legislatuur op tafel liggen. In dat plan wordt een bedrag uitgetrokken voor het verhogen van de financiering van de bestaande academische opleidingen. Afgerond is dat 42 miljoen euro. Dat bedrag is bestemd om het aantal ZAP-leden te verhogen. Als we uitgaan van een gemiddelde kostprijs van 95.000 euro per ZAP-lid, dan betekent dat dat er 442 voltijds equivalenten in het ZAP-kader bij kunnen komen. Ter vergelijking: de grootste universiteit van Vlaanderen telt ongeveer 1000 ZAP-leden en het totaal aantal ZAP-leden bedroeg in 2010 in Vlaanderen 2601 voltijds equivalenten. Dat is één van de geldstromen die vermeld wordt in de aanbeveling van de commissie ad hoc.

Een ander belangrijk deel van dit globale bedrag, ongeveer 73 miljoen euro, is bestemd voor de verdere academisering van de huidige academische hogeschoolopleidingen. Het ligt in de lijn van de verwachtingen dat dit bedrag ook grotendeels zal worden aangewend voor de versterking van het academisch personeelsbestand voor deze opleidingen. De huidige discussie doorkruist deze plannen niet. Integendeel, ze toont aan dat we met de genomen beslissingen de juiste richting uitgaan.

De geplande hervormingsoperatie, ondersteund door de financiële injectie, moet de nodige garanties bieden voor het behoud en de versterking van de kwaliteit van het Vlaams hoger onderwijs in een internationale context. Ook voor professionele opleidingen zal de Vlaamse Regering in het kader van de hervorming van het hoger onderwijs extra middelen inzetten, tegen 2023 structureel plus 10 procent. Het is belangrijk erop te wijzen dat ook deze Vlaamse Regering inspanningen levert.

Tijdens onderhandelingen of overleg in het Vlaams onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs met de besturen van het hoger onderwijs en de representatieve vakorganisaties komt de problematiek van de werkdruk en het personeelstekort regelmatig aan bod. In iedere cao voor het hoger onderwijs die sinds 2005 afgesloten is, en dat zijn er intussen drie, is het

element van de werkdruk opgenomen. Een van die engagementen heeft tot de WERC-studie geleid.

In het protocol bij de onderhandelingen over het voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2010 heeft de overheid zich op vraag van de sociale partners geëngageerd om de implementatielasten van het Flexibiliseringsdecreet te evalueren.

Samen met minister Lieten heb ik op 20 januari de rectoren van de universiteiten uitgenodigd om de problematiek te bespreken en een concreet actieplan af te spreken. We hebben daar een aantal afspraken gemaakt. We zullen naar een objectivering van de werkdruk en de werklust gaan. We waren van plan een onderzoek te starten, maar ik heb begrepen dat rector Verschoren heeft gezegd dat hij dat minder nodig achtte. Bij ons is alvast de wil aanwezig om wetenschappelijk onderzoek ter zake te doen.

We hebben ook gevraagd dat de rectoren zelf tegen 9 april uitgewerkte voorstellen op tafel leggen om de planlastvermindering mogelijk te maken. Zo kan het personeel zich beter focussen op zijn kerntaken, namelijk onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Ik ben bereid om met uw steun zelfs decreten te wijzigen met het oog op een planlastvermindering. De controle van het Rekenhof en van de Inspectie van Financiën en andere zaken moeten worden gestroomlijnd. Er zijn echter ook mogelijkheden in de instellingen zelf. Ik ben blij dat hier wordt gevraagd of dat alleen voor het hoger onderwijs of ook voor het leerplichtonderwijs geldt. Ik wil erop wijzen dat heel wat planlast niet door de overheid in Brussel wordt gevraagd, maar opgelegd wordt door de instellingen en koepels. Iedereen denkt bij Brussel onmiddellijk aan de overheid die de bron is van alle kwaad.

Tegen de paasvakantie krijgen we de voorstellen van de rectoren. We zullen die analyseren en bekijken of er aanpassingen nodig zijn.

We hebben ook afgesproken dat we de administratieve statuten voor wetenschappelijk onderzoek zullen vereenvoudigen en het onderzoeksmanagement zullen optimaliseren. We zullen binnen het kader van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) en het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) nagaan hoe we de verschillende statuten beter op elkaar kunnen afstemmen, zodat de versnippering en onzekerheid verminderd worden. Voor de paasvakantie zullen er ook voorstellen worden bezorgd om het onderzoeksmanagement te optimaliseren. De VLIR heeft daarover aanbevelingen gedaan.

Ik heb met minister Lieten afgesproken om een aantal kredieten uit te wisselen. Zo zal ik de BOF-middelen die ook voor een deel bij mij zitten, volledig overdragen aan Wetenschapsbeleid. Omgekeerd zal minister Lieten het Wetenschapsbeleid dat ook ZAP-personeel heeft, overdragen aan Onderwijs. We moeten de bevoegdheden beter op elkaar afstemmen. Dat zal leiden tot een vereenvoudiging.

Er is ook afgesproken dat we het rationalisatiedebat zullen hernemen. Na de zomer zullen de instellingen concrete rationalisatieplannen voorleggen waardoor we met dezelfde middelen een beter onderwijs kunnen aanbieden. Ik weet niet of Jonathan Holslag dat ook heeft gezegd, maar als op verschillende plaatsen opleidingen worden gegeven met vijf studenten – ik maak er nu een karikatuur van – dan is dat niet efficiënt. Als men dan elders opleidingen heeft met meer dan duizend studenten, dan moeten die instellingen daar afspraken over maken. Wat die rationalisatie betreft, moeten we nagaan wat we op een creatieve manier kunnen doen.

Ik heb intussen het verslag van de vergadering met de rectoren opgezocht. Daaruit blijkt dat we wel degelijk hebben gesproken over een oriëntatieproef. Een toelatingsproef, zelfs als die indicatief of vrijwillig is, is de facto toch verplicht. Voor arbeiderskinderen, migrantenkinderen, kinderen die het financieel niet breed hebben, wordt zo'n proef determinerend. Dat betekent niet dat we niets moeten doen. Als men een echte proef wil organiseren, dan moet men een assessment doen. Dat betekent dat niet alleen de kennis maar ook de vaardigheden, de attitudes, de groeikansen en de potentiële leerkanen worden bekeken.

Een assessment van elke student kost echter wel geld. Wat is dan het goedkoopst: iedereen laten proberen, een assessment of nog een andere piste, met name het fameuze propedeusejaar? Dat vergt natuurlijk een andere benadering.

Ik heb de universiteiten gezegd dat ik bereid ben om over alles te praten. Ook op dat vlak moeten zij dus voorstellen doen. We moeten op een dubbel spoor werken. De schoolloopbaanbegeleiding is een van de belangrijkste uitgangspunten tijdens de vorming in het secundair onderwijs. De rectoren hebben duidelijk aangegeven dat ze vinden dat het debat over de toegang tot het hoger onderwijs moet worden gekoppeld aan het debat over de hervorming van het secundair onderwijs. In 2014 willen we klaarheid over de hervorming van het secundair onderwijs. Het zou dan ook niet slecht zijn om ook daar ook duidelijkheid over te hebben. Dat staat niet in het regeerakkoord of in de beleidsnota.

We hebben ook afgesproken dat we regelmatig en op een structurele manier samen zullen zitten met de rectoren. We zullen ook de gemaakte afspraken opvolgen.

Wat de vraag naar responsabilisering betreft, moet elke instelling nagaan hoe de arbeidsorganisatie een impact kan hebben. Ik ben commissaris-generaal voor de Vluchtelingen geweest. Dat was een heel nuttige periode, los van de resultaten die we hebben bereikt, maar vooral inzake leerervaring. We hebben daar het volledige behandelingsproces van een asielaanvraag herbekeken samen met de mensen, niet vanuit een theoretisch concept. Door dat te doen met dezelfde middelen en met dezelfde mensen konden we asielaanvragen maanden sneller behandelen.

We hebben wel een kleine investering in informatica moeten doen, maar door het hele behandelingsproces te herzien – een oefening die alle organisaties, ook hogescholen, zouden moeten doen –, ligt daar nog wat werk. Hoe ze het moeten doen, is hun verantwoordelijkheid. We moeten dat koppelen aan planlastvermindering. Dan kunnen we een belangrijke sprong voorwaarts maken.

De WERC-studie is een nuttig instrument bij het aanpakken van de werkdruk. De studie geeft een genuanceerd beeld van de oorzaken en legt de verantwoordelijkheid niet alleen bij de overheid of bij een onderfinanciering. Ik wil de verantwoordelijkheid van de overheid niet minimaliseren, maar ook de instellingen hebben een impact op de werkdruk van de personeelsleden. Ik heb begrepen van heel wat professoren die ik heb gesproken, dat veel werkdruk en stress ontstaat over e-mail. Studenten vinden dat ze om middernacht moeten e-mailen naar de prof en dat die om 7 uur 's ochtends al moet hebben geantwoord.

Het gaat ook over omgaan met een organisatie. Hoe behandel je dat? Sommigen zeggen dat we niet meer professoren nodig hebben, maar meer mensen die moeten omgaan met studenten, een soort tussenkader dat die werklast wegneemt. Dat is ook een piste die misschien relevant is. Dat moeten we later uitzoeken.

We hebben een werkgroep opgericht die bestaat uit afgevaardigden van de overheid en van de besturen van de universiteiten en hogescholen. Deze werkgroep werkt rond verschillende thema's in verband met de invoering van de flexibilisering in het hoger onderwijs. Per thema wordt er naast een inventarisatie en beschrijving van de ervaren problemen en moeilijkheden, de impact op administratie en personeel, ook meteen gewerkt aan mogelijke oplossingen en zo nodig voorstellen voor aanpassing of vereenvoudiging van de regelgeving. De eerste thema's zijn afgebakend en er is een tijdsplan vastgelegd.

Het thema informatisering en databanken is gepland tegen januari 2011, het thema contractsoorten tegen mei 2011, het thema leerkrediet en studievoortgangsbewaking tegen oktober 2011 en het thema transparantie van opleidingen tegen januari 2012. De bedoeling is dat we de regelgeving aanpassen. Er is al een eerste deelrapport. In Onderwijsdecreet XXI zullen we een aanpassing van de regelgeving voorstellen aan het parlement over het Hogeronderwijsregister. Dit voorstel zal leiden tot een daling van het aantal aan te leveren informatie-items omdat al deze informatie-elementen bij de instellingen beschikbaar zijn.

Gaandeweg zullen we de regelgeving daarop aanpassen. Het is de bedoeling dat we alles verzamelen. Wat we kunnen aanpassen, zullen we aanpassen.

Ik wil twee grafieken tonen die aan het verslag zullen worden toegevoegd (zie [bijlage](#)). Die heeft de wenkbrauwen doen fronsen. De eerste grafiek toont het aantal fulltime-equivalenten aan de universiteiten tussen 2000 en 2010, en gaat in stijgende lijn. De tweede grafiek toont dat de stijging niet in de ZAP'ers zit, maar in het wetenschappelijk personeel.

Het is een genuanceerd verhaal. Ik heb de boodschap gehoord die hier werd verkondigd. Die had ik trouwens al eerder gehoord. We moeten dat positief aanpakken, er zijn werkafspraken gemaakt met de universiteiten en hogescholen, die we nu uitvoeren. Uiteraard zullen we u op de hoogte houden van de vorderingen die we maken.

Onderwijs heeft een hele drukke agenda. In vergelijking met andere departementen hebben we een zware werklast, niet alleen voor mezelf en mijn medewerkers, maar ook voor de administratie, met de integratie, de automatisering van de studietoelagen, deze vereenvoudiging en de opvolging ervan en andere parallelle hervormingen. We werken heel hard, in het algemeen maar ook op het domein van het hoger onderwijs. Ik vraag daar een beetje begrip voor.

De voorzitter: Minister, dit was een heel omstandig antwoord waarin veel zaken van financiering en hervorming aan bod zijn gekomen. Dat moet wat bezinken bij de commissieleden. Het kan later terugkomen in een uitgebreid debat. Nu kunnen we daarover geen exhaustief debat voeren.

Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, naar het einde van uw antwoord is me een en ander duidelijk geworden. In het begin sprak u over een overleg dat u had met de rectoren van de universiteiten, en dat u heel gericht hebt gevraagd om tegen 9 april een oefening te maken over administratie en planlast. Is die oefening ook gevraagd aan de hogescholen? Ik denk dat dit zinvol is, want ook daar is dat een knelpunt. Op het einde van uw antwoord had u het over een werkgroep waarin zowel de universiteiten als de hogescholen zijn opgenomen, die werkt aan verschillende knelpunten.

Het is positief dat u de knelpunten opneemt in een werkgroep en dat u een tijdsplan hebt uitgestippeld om die onder de loop te nemen. Het is ook positief dat het debat over de rationalisatie na de zomer opnieuw wordt opgenomen. Betreft dat een rationalisatie binnen de universiteiten en de hogescholen? Dat is me niet duidelijk. U zei dat u met de rectoren hebt afgesproken om het debat hierover opnieuw op te nemen.

De flexibilisering naar aanleiding van het decreet heeft voor de instellingen toch wel consequenties. Ze zijn vragende partij om de effecten daarvan te bekijken. Is dat een onderdeel van de oefening over administratieve planlast? Ze zeggen dat het positieve effecten heeft, maar ook andere effecten voor de instellingen. Ze willen weten of ze dat verder moeten aanhouden, of moet dat eens worden bekeken? Het Flexibiliseringsdecreet heeft voor de instellingen serieuze effecten op de administratieve last, om alles geregeld te krijgen. Is dat daar onderdeel van? Als u bereid bent om alle decreten onder de loop te nemen, neemt u dat dan ook mee of staat het er los van?

Ik ben heel tevreden met de evolutie van het toegangsbeleid dat u aangeeft. Het is positief dat u alle pistes onder de loop neemt om de effecten van een aantal instrumenten goed te overdenken. Ik ben blij te zien dat de instellingen ook daar bereid zijn een oefening ten gronde te maken. Ik zal dat zeker verder opvolgen.

Ik ben ervan overtuigd dat het gekoppeld moet worden aan de begeleiding die wordt uitgewerkt binnen het secundair onderwijs. Ik wil vragen om de organisaties die de studentenbegeleiding doen aan de hogescholen en universiteiten en de CLB's te betrekken bij dit debat. Inhoudelijk kunnen zij een zeer relevante inbreng doen.

Met betrekking tot de onderwijsbelastingssystemen passen we momenteel een heel systeem toe. De hogescholen zijn vragende partij om dat te herbekijken. Zij vinden dat door de evolutie van bepaalde opleidingen, het huidige systeem niet meer overeenstemt met de realiteit. Bent u bereid om dat te bekijken en eventueel aan te passen?

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik vind de lijst die u hebt opgesomd, onwezenlijk, van wat er allemaal al gebeurd is en wat er nog gaat gebeuren. Ik heb de indruk dat het al heel goed zit. Ik hoop dat nadien de resultaten volgen.

U stelt terecht dat er een studie naar de objectivering moet gebeuren van heel de situatie. Dat wil ik ten volle steunen. We kunnen nog heel wat vraagtekens plaatsen bij het rapport over de werkdruk aan de hogescholen, en voor de universiteiten beschikken we daar niet eens over.

De lijst van dingen die te gebeuren staan, is indrukwekkend. Voor de oriëntatieproef of de begeleiding van studenten naar het hoger onderwijs, slaan we de goede weg in als niet enkel kennis wordt gemeten.

Als ik denk aan mijn tijd aan de universiteit, stond de professor op een heel hoog niveau ten opzichte van de student. Ik kan mij niet voorstellen dat ik destijds naar de professor zou hebben ge-sms't of gemaïld en dat die dan meteen zou hebben geantwoord, niet om middernacht en eigenlijk op geen enkel tijdstip. Door de toename van multimedia zijn de tijden veranderd. Zijn de professoren daarin mee geëvolueerd? Vinden ze het een normale zaak dat studenten op die manier toegang hebben? Wat is de taak van die professor? Wat verwacht de samenleving?

In het rapport stelt men onbehouden dat er een dalende instroomkwaliteit is van de studenten. Die omschrijving heeft ons verontrust. Ik heb vorige week naar nuancering gevraagd. Is dat een algemeen gegeven? Of stromen studenten misschien uit andere studierichtingen in, waardoor ze minder goed aansluiting vinden? Zijn de professoren wel voorbereid en opgeleid om daarmee om te gaan? Ik kan me voorstellen dat een professor verwacht dat de studenten gewoon komen om op te nemen wat hij of zij ze wil meegeven. De instroom uit tso, bso en aso-richtingen die niet zo goed voorbereiden op universitair onderwijs, leidt tot een knelpunt. Professoren zijn niet opgeleid om daarmee om te gaan. Hoe moeten we dat oplossen? Ik weet het niet, maar ik wil het wel even aankaarten.

De heer Boudewijn Bouckaert: Mevrouw Deckx, daarover heb ik ook wel het een en ander te zeggen. Misschien eens bij een koffie.

Minister, u zegt dat het aantal ZAP'ers met 10 procent gestegen is de laatste 10 jaar. Dat zal wel kloppen. Ik heb geen redenen om daaraan te twijfelen. Het academisch personeel is maar toegenomen met 3 procent, terwijl het aantal studenten gestegen is met 30 procent. Dat zijn toch cijfers waar je niet omheen kunt. Geen trucjes.

Minister Pascal Smet: Dat heb ik niet ontkend. Ik heb enkel gezegd waar de stijging zit.

De heer Boudewijn Bouckaert: De service naar de studenten gebeurt door een equipe. Als die niet groeit, zit je met een hogere ratio. De financiering gebeurt correct. Maar als je zit met een heel snelle stijging van studenten, stijgt de werkdruk wel.

Over de oriënteringsproef hebben we nog al gediscussieerd. Ik vind het argument dat die anders zal aanslaan bij allochtone studenten en arbeidersjongens fake. Dat zijn geen sukkelaars. Ik werk met heel veel allochtone studenten. Die gasten weten zelf heel goed wat ze doen en wat ze kunnen en wat niet. Het effect van een oriënteringsproef lijkt me voor iedereen min of meer gelijk.

Maar kun je een betrouwbaar assessment maken, om te komen tot een goede instroom naar de universiteit? Als je dat niet kunt, moet je het niet doen. Ik geef zelf les in de rechten. Het is niet evident wat je moet vragen aan een toekomstige rechtenstudent om erover te oordelen of

hij de rechtenstudie mag aanvatten. Dat kun je voor een burgerlijk ingenieur veel beter. Daar is trouwens de ingangsproof afgeschaft. Dat is voor mij het enige belangrijke: kun je een betrouwbare ingangstest maken? Daar moet het van afhangen.

Ik ben het eens met mevrouw Helsen dat de toeleiding geoptimaliseerd moet worden in het middelbaar. Maar het middelbaar kan niet overgaan tot een clausulering naar de universiteit. Dat kan enkel in het leerplan van het secundair onderwijs zelf. Ik vind dat er wel een moment moet zijn waarop je kunt zeggen dat iemand beter niet gaat, omdat alles erop wijst dat die persoon het niet aankan. We hebben dat ook ingebouwd met de taaltest in het kleuteronderwijs. Het is een momentopname, maar op een bepaald moment moet het wel gezegd worden. Daarom is die oriëntatieproef wel het overwegen waard.

U hebt het over het wijzigen van decreten om de planlast te verminderen. Ik stel dezelfde vraag als mevrouw Helsen: hoe ver gaat dat? Zo geeft het creditsysteem dat werd ingevoerd aan de universiteiten veel meer werkdruk door de individualisering van de studieprogramma's. Zou dat ook in de mand van mogelijke hervormingen worden gelegd? Is het bespreekbaar om dat eventueel terug te draaien, misschien voor de eerste jaren? We moeten daar toch ook de kosten en baten afwegen.

Mijn laatste punt betreft de e-mail. Ten eerste mag men de studenten aan de universiteit niet als een homogene groep beschouwen. Jongens en meisjes evolueren heel sterk tussen 18 en 24 jaar. Sommigen die op 18-jarige leeftijd aan de universiteit beginnen, zijn nog kinderen. Op 24-jarige leeftijd zijn dat jonge volwassenen. Ze evolueren heel sterk. Het is zo dat je ten aanzien van de bachelorstudenten een andere houding moet aannemen dan ten aanzien van de masterstudenten. Je kunt met die masterstudenten heel goed tot geïndividualiseerde contacten overgaan, ook omdat zij papers en jaarwerken moeten schrijven. De afstand tussen docent en student is daar klein. Van bachelorstudenten moet je wel afstand houden omdat je daar met zeer grote groepen zit. Als je dan toegeeft aan individuele contacten, geeft dat snel een indruk van favoritisme. Dat is mijn ervaring.

In het algemeen kun je zeggen dat universiteiten in concurrentie staan met elkaar om meer studenten aan te trekken. Zij leggen heel sterk de nadruk op de rechten van studenten en geven de studenten wat te veel de indruk dat ze geen plichten hebben. Het verhaal van rechten en plichten zou wat meer mogen worden benadrukt aan de studenten. Dat houdt in: "Val de prof niet lastig op momenten die niet geschikt zijn met futiliteiten. Daarvoor zijn er andere aanspreekpunten, zoals de administratie."

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Er is een paar keer verwezen naar het Flexibiliseringsdecreet. Ik vind flexibilisering van een andere orde dan planlast. Er werd daarnet gezegd dat dat planlast met zich zal meebrengen. Dat is veel principiëler dan het invullen van documenten enzovoort.

Sommige hogescholen – en mevrouw Helsen heeft er ook naar verwezen – zijn altijd koele minnaars geweest van het Flexibiliseringsdecreet. Dat was vanaf de invoering al zo en ik merk dat een aantal van hen nog steeds niet enthousiast zijn. Wat mij daar wel in interesseert, is hoe de studenten dat ervaren. Als het geëvalueerd wordt, moeten we ons volgens mij vooral daarop richten. Is het voor de studenten een duidelijke meerwaarde gebleken of niet? Daar gaat het om. Toen het Flexibiliseringsdecreet werd ingevoerd, was dat vooral in het belang van de studenten en niet van de hogescholen. Het draait in eerste instantie om de studenten.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik dank u voor uw zeer uitvoerig antwoord.

Ik heb enkele lovenswaardige ideeën gehoord. De uitvoering zal zeker grondig gebeuren, daar twijfel ik niet aan. Wat mij getroffen heeft, is dat u hebt aangehaald dat er contact is met

minister Lieten naar aanleiding van het wetenschappelijk onderzoek. Ik denk dat het belangrijk is dat het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek gecombineerd worden.

Ik wil even stilstaan bij de positie van de professionele bachelors in de hogescholen. Wanneer wij bij de hervorming van het onderwijs goed kunnen afbakenen wat de taak van elk van die opleidingen is en de evenwaardigheid van die opleidingen kunnen benadrukken, kan dat misschien de instroom in een aantal opleidingen garanderen waar die te klein is, zo denk ik aan ingenieursopleidingen, en kan die misschien naar beneden gehaald worden waar die te groot is, bijvoorbeeld in de rechtenstudies. Er kan dus misschien beter worden georiënteerd vanuit een evenwaardigheid van die opleidingen in hogescholen en universiteiten.

Vroeger bestond de maturiteitsproef vanuit het secundair onderwijs. Ik zeg niet dat we opnieuw naar thema en titel moeten gaan, maar misschien kunnen we eens overwegen of dat ook geen element kan zijn in het verhaal van het secundair onderwijs om die profilering naar hoger onderwijs scherper en duidelijker te stellen. Volgens mij is er daar nog een link mogelijk.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord

Minister Pascal Smet: Ik denk dat we de oefening over de vermindering van planlast bij de hogescholen meenemen in heel het integratiedebat. Daar zijn namelijk ongetwijfeld gevolgen aan verbonden. Als het niet voldoende is, zijn we uiteraard bereid dezelfde oefening te doen voor universiteiten.

Rationalisatie is inderdaad in eerste instantie afgesproken met de universiteiten. Ik sluit niet uit dat we dat ook met de hogescholen moeten doen, maar ik denk dat die nu al in een andere beweging zitten. Laten we eerst die beweging afwerken.

Ik zal niet ingaan op de evaluatie van het Flexibiliseringsdecreet. Ik heb uitdrukkelijk vernoemd dat leerkrediet zal worden herbekeken. Laat ons die evaluatie eerst afwachten. Ik ben bereid om de thema's die daar aan bod komen, te bekijken. Op het einde van de rit moet worden bekeken wat we wel en wat we niet doen. Ik ben het eens met mevrouw Vanderpoorten dat heel het standpunt van de studenten moet worden meegenomen.

Ik ben het er ook mee eens dat we het debat over de schoolloopbaanbegeleiding, oriëntatieproef, eventueel maturiteitsproef – maar aan die proef zijn ook wel wat nadelen verbonden – niet moeten beperken tot de hogescholen, maar dat we daar ook de CLB's en iedereen die daar op een of andere manier bij betrokken is, bij moeten betrekken. We hebben er nog wat tijd voor, omdat dat pas na 2014 klaar moet zijn, maar we nemen dat zeker mee.

Ik heb niet meteen een antwoord op de opmerkingen van mevrouw Deckx. Maar ik neem die opmerkingen wel verder mee in het debat, samen met enkele andere opmerkingen. Ik ben ervan overtuigd dat we daar later nog op zullen terugkomen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over problemen voor leerlingen zonder verblijfsvergunning bij buitenlandse schoolactiviteiten - 1213 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers: Minister, mijn vraag gaat over extra-murosactiviteiten, waarbij scholen leerlingen meenemen naar het buitenland. Het kan inderdaad gebeuren dat deze activiteiten niet alleen buiten de school, maar ook buiten België plaatsvinden. Een excursie naar Frankrijk of Nederland gebeurt regelmatig bij gemeenten die zich in de grensstreek bevinden.

Zoals de ministeriële omzendbrief van 21 november 2001 betreffende extra-murosactiviteiten het voorschrijft, vergt de deelname van leerlingen aan extra-murosactiviteiten de schriftelijke toestemming van de persoon of personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die de kinderen in rechte of in feite onder hun bewaring hebben. Scholen die zich met hun leerlingen buiten de Schengenzone begeven, dienen de richtlijnen te volgen zoals bepaald in de omzendbrief van 5 mei 2004.

Mijn vraag gaat eigenlijk over de niet-EU-onderdanen, want zij moeten steeds hun verblijfsvergunning bij zich hebben, daar dit document de binnenkomst in België verzekert. Minister, daar rijst een probleem. Ik kreeg van schooldirecties de melding dat er op vandaag in hun scholen leerlingen zijn die verschillende verblijfsstatuten hebben – dat weten we allemaal. Sommigen hebben niet echt een verblijfsvergunning, van sommigen is ze vervallen en aan sommige ouders is zelfs een bevel betekend het land te verlaten. Dat weten we natuurlijk allemaal.

Het streefdoel is dat alle leerlingen deelnemen aan de extra-murosactiviteiten, aangezien ze deel uitmaken van het leerprogramma. Vanuit dit oogpunt is het duidelijk dat de eventueel niet-deelnemende leerlingen verantwoord moeten worden opgevangen, dat ze met andere woorden moeten kunnen deelnemen aan een voor hen georganiseerde reeks van activiteiten die zo dicht mogelijk aansluiten bij de pedagogisch-didactische aanpak die buiten de school aan de andere leerlingen wordt aangeboden.

Minister, voor de leerlingen zonder verblijfsvergunning is er vandaag een probleem met betrekking tot die schooluitstappen naar het buitenland. Het is namelijk de vraag of ze bij een controle opnieuw toegang tot België zullen krijgen. Ook op het vlak van verzekeringen kunnen zich een aantal problemen voordoen. De directies meldden mij dan ook dat men daar soms met een dilemma kampt. Moeten ze de leerlingen uitsluiten van uitstappen naar het buitenland? Dit voelt men als onrechtvaardig aan. De directies zouden de uitstappen kunnen schrappen voor alle leerlingen, maar ook dat wordt niet als een goede oplossing aanzien.

Hebt u kennis van het probleem? Wat zijn de concrete risico's indien kinderen zonder verblijfsvergunning toch deelnemen aan extra-murosactiviteiten in het buitenland? Hoe kan dit worden opgelost?

Hoeveel leerlingen die vorig schooljaar in onze secundaire scholen en basisscholen waren ingeschreven hadden geen geldige verblijfsvergunning? Hebt u zicht op de evolutie van dit cijfer?

Zijn er nog bijkomende risico's wat betreft de mogelijke betrokkenheid bij een ongeval in het buitenland voor leerlingen die geen geldige verblijfsvergunning hebben?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Vragen van scholen aan mijn administratie naar mogelijkheden en voorwaarden om onderwijsactiviteiten in het buitenland reglementair te organiseren, zijn niet uitzonderlijk. In bepaalde gevallen hebben die vragen betrekking op eventuele reisbeperkingen voor leerlingen zonder geldige verblijfsvergunning in ons land. De beschikkingen die in dat verband van kracht zijn, verschillen naargelang van onder andere het land van bestemming, de leeftijd van de leerling, het tijdstip van de reis, de duur van het verblijf ter plaatse, het verblijfsstatuut van de leerling in België.

Om problemen zowel bij grenscontrole als ter plaatse te vermijden, wordt scholen daarom ten stelligste aangeraden contact op te nemen met de FOD Buitenlandse Zaken (BUZA) of met de ambassade of het consulaat van het betrokken land in België. In de omzendbrief van Onderwijs met betrekking tot extra-murosactiviteiten zullen we, volledigheidshalve, de contactgegevens van de FOD BUZA vermelden.

Indien uit het voorgaande zou blijken dat een leerling zonder geldige verblijfstitel in ons land geen toegang heeft tot een land waar de extra-murosactiviteit plaatsvindt – en dat kan – dan

dient de leerling – zoals trouwens alle leerlingen die niet deelnemen – op een pedagogisch-didactisch verantwoorde manier door de school te worden opgevangen. Dit betekent dat voor hem of haar een programma moet worden uitgewerkt dat zo dicht mogelijk aanleunt bij de invulling van de extra-murosactiviteit.

U hebt gevraagd hoeveel leerlingen geen geldige verblijfsvergunning hebben. We beschikken momenteel niet over dat cijfer bij het onderwijsministerie. Leerlingen waarvoor geen rijksregisternummer is gekend, krijgen een fictief nummer. Deze groep leerlingen is echter ruimer dan de leerlingen zonder geldige verblijfstitel. Hoe dan ook, voor ons is dat principieel niet belangrijk: onderwijskundig is het niet relevant of iemand legaal of illegaal in ons land verblijft. Ik vind wel dat die gegevens interessant zijn. Ik zal nagaan in welke mate we die kunnen verzamelen.

In beginsel dekt een schoolpolis alle activiteiten die een school voor de leerlingen organiseert, zowel binnen als buiten de school, tijdens of buiten de lessen, in binnen- of buitenland. Daarbij wordt er wel van uitgegaan dat een school te goeder trouw handelt, dat wil zeggen activiteiten inricht die conform zijn met de onderwijs- en eventueel andere regelgevingen. Voor buitenlandse reizen impliceert dit onder andere het beschikken over geldige reisdocumenten. Indien een school verzuimt hieraan te voldoen, dan stelt ze zich bloot aan risico's, wetende dat het schoolbestuur verantwoordelijkheid draagt voor zijn leerlingen. Zeker bij buitenlandse extra-murosactiviteiten is het raadzaam vooraf via een verzekeringspolis of -makelaar de dekkinggraad van risico's te verifiëren.

Het is heel moeilijk om daar een regeling voor uit te werken omdat men afhankelijk is van de houding van het ontvangende land. Dat beslist uiteindelijk of een kind al dan niet kan meegaan. Dat is niet altijd evident in klassikaal verband. De verblijfsreglementering is echter een soevereine bevoegdheid van elke lidstaat.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers: Minister, er is inderdaad de vraag of dat kind binnen mag in het land van de uitstap. Maar er is ook de vraag of dat kind hier terug binnen mag. Men komt dan immers binnen met kinderen zonder geldige verblijfsvergunning. Op die vraag hebt u niet geantwoord.

Minister Pascal Smet: Zij mogen in principe terug binnen. Het probleem is echter dat er een risico bestaat dat het kind niet binnen mag in het land waar de uitstap naartoe gaat. Als daar dan iets gebeurt met dat kind, dan is de school daarvoor aansprakelijk. Het probleem is niet dat het kind niet terug binnen mag in ons land.

Mevrouw Katrien Schryvers: Ook als dat kind geen geldige verblijfsvergunning heeft?

Minister Pascal Smet: Er is nog een onderscheid tussen Schengenlanden en niet-Schengenlanden.

Mevrouw Katrien Schryvers: Dat is inderdaad zo. Toch lijkt het me belangrijk dat u in overleg met Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken wat meer duidelijkheid geeft en bijkomende gegevens aanreikt voor scholen die daarnaar op zoek zijn. We hebben daar vragen over gekregen. En ook u bevestigt nu dat er wel degelijk vragen zijn bij de schooldirecties.

Minister Pascal Smet: Ik herinner me dat toevallig uit een vorig leven. U weet dat ik een migratieverleden heb, in de beheersmatige zin van het woord. Ik heb toen nog mee aan de basis gelegen van afspraken over de eerdere regelgeving in onderwijs. Ik ken de problematiek nog van in 1996. Het is heel moeilijk om daar een eensluidend antwoord op te geven omdat we heel sterk afhankelijk zijn van dat land zelf. Sommige ontvangende staten zijn bang dat kinderen daar naartoe gaan en daar dan blijven. Ze gaan naar een voogd, nonkel of tante maar in vele Afrikaanse landen is niet uit te maken wat nu precies een tante, nonkel of voogd is. Ik zal eens laten nagaan wat er in Europees verband is afgesproken.

Mevrouw Katrien Schryvers: De meeste uitstappen gebeuren in Europees verband. Zeker basisscholen gaan niet zo ver weg.

Minister Pascal Smet: Ik dacht dat er een bijzonder laissez-passer werd uitgereikt voor dergelijke kinderen. Ik zal het nagaan.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het stijgende ziekteverzuim van het Vlaams onderwijspersoneel
- 1282 (2010-2011)

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evolutie van het eendagsziekteverlof
- 1298 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, ik heb een vraag over het stijgende ziekteverzuim bij het Vlaamse onderwijspersoneel. Van de administratie van Onderwijs ontvangen wij altijd een zeer boeiend rapport, dat ons een goed inzicht geeft in dat ziekteverzuim. Het is een goed uitgewerkt rapport, dat zeer gedifferentieerd naargelang de diverse onderwijsniveaus en beroepscategorieën duidelijk maakt hoe het gesteld is met dat verzuim. Uit het rapport van 2009 blijkt dat op een aantal vlakken de cijfers gelijk blijven, maar dat het eendagsziekteverlof sterk is toegenomen in vergelijking met de jaren ervoor. Mensura stelt als oplossing daarvoor aan het beleid voor om de maatregel van het eendagsziekteverlof zonder attest af te schaffen. Minister, hoe staat u daartegenover, als u kijkt naar die cijfers?

Psychosociale aandoeningen blijven de belangrijkste oorzaak van afwezigheid in het onderwijs. Uit de cijfers blijkt heel sterk dat bijvoorbeeld het directiepersoneel in vergelijking met andere groepen veel afwezig is om die reden. Directieleden ouder van 55 jaar scoren ter zake hoger dan de andere groepen. De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) heeft daarvoor al een plan ontwikkeld. Minister, in uw beleidsbrief legt u ook een klemtoon op het welbevinden en de geestelijke gezondheid, niet alleen van leerlingen, maar ook van schoolpersoneel. In welke mate kunnen concrete aanbevelingen van de Vlor in overweging worden genomen in het beleid? Op welke manier zult u daar zelf mee aan de slag gaan?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, geachte leden, ik wil alleen nog even een paar zaken onderstrepen. Zoals mevrouw Helsen zegt, is een van de opmerkelijkste elementen van het rapport de aanzienlijke stijging van het eendagsziekteverlof. Bovendien wordt dat verlof in 48,5 procent van de gevallen genomen op maandag en vrijdag, en in 51,5 procent op dinsdag, woensdag en donderdag. In het basisonderwijs is er sprake van slechts 0,31 dagen eendagsziekteverlof per personeelslid, in het secundair onderwijs van 0,65 dagen en bij de centra voor leerlingenbegeleiding van 0,74 dagen.

Minister, u hebt verklaard heel deze problematiek ook te zullen aankaarten bij de sociale partners. Een verder gesprek en een verder onderzoek ter zake zijn zeker en vast wenselijk. In een van de kranten wordt gewaagd van 'baaldagen'. Is het zo dat mensen deze ziektedag om andere redenen gebruiken, of is de werkdruk zo gestegen dat ook het aantal ziekten stijgt? Heeft dit te maken met psychologische factoren? Dit rapport bevat vooral kwantitatieve gegevens. Het is dan ook moeilijk te peilen naar diepere oorzaken. Verder onderzoek lijkt me

wenselijk. Zomaar de beslissing nemen dat ook voor één dag ziekte een ziekteattest nodig is, is misschien een te eenvoudige oplossing, die voorbijgaat aan de onderliggende problemen.

Minister, hebt u zicht op de oorzaken? Kunt u de verschillen tussen de onderwijsniveaus verklaren? Zijn er grote verschillen met de Vlaamse administratie? Zo ja, welke? Hebt u reeds overleg gehad met de sociale partners? Zo neen, wanneer is het gepland en vanuit welke invalshoek?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Uit het rapport ziekteverzuim 2009 voor het Vlaams onderwijspersoneel blijkt inderdaad een stijging. Deze stijging is echter vooral het gevolg van een toename van het aantal dagen ziekteverlof wegens griep. Er is ook een forse stijging van het aantal dagen eendagsziekte, maar er is wel een daling van het aantal psychosociale aandoeningen.

Het is zeker nodig om de evolutie van het ziekteverzuim op te volgen. We hebben dat ook gevraagd aan de administratie. De problematiek moet echter ruim worden bekeken. Daarom zal het welbevinden van leerkrachten zeker ook een thema zijn dat de nodige aandacht krijgt binnen het loopbaandebat. In cao IX werd ook afgesproken dat de huidige regeling met betrekking tot het verlof voor verminderde prestaties wegens ziekte zal worden aangepast en versoepeld.

Ik heb geen zicht op de onderliggende redenen van de stijging van het aantal dagen ziekteverlof, noch op de verschillen tussen de onderwijsniveaus. Hierover is geen onderzoek gebeurd. Voor de cijfers bij de Vlaamse ambtenaren wil ik u verwijzen naar minister Vandeuren.

We gaan dit thema met de sociale partners bespreken in de werkgroep geïntegreerd gezondheidsbeleid enerzijds en in het loopbaandebat anderzijds. Samen met hen bekijken we welke maatregelen we kunnen nemen. Iedereen weet dat dat niet vanzelfsprekend is.

In een vorig leven was ik vluchtelingencommissaris. Ook daar werden we daarmee geconfronteerd. De beste manier is om met mensen die die dagen opnemen, intensief te praten. Dat is een maatregel die intern moet worden genomen.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, u zegt dat u de stijging van de afwezigheden kunt verklaren door de griep, maar het zijn vooral de eendagsziekteverloven die we goed moeten opvolgen. U zegt ook dat de afwezigheid door psychosociale aandoeningen is gedaald, maar het blijft nog wel de belangrijkste reden voor afwezigheid van mensen in het onderwijs. De daling is positief, maar het is nodig dat we de problemen ten gronde bekijken en bijvoorbeeld de eendagsziekteverloven, waarvan ze eventueel het symptoom zijn, analyseren. Dat moeten we ernstig nemen om er meer inzicht in te krijgen, en te weten wat we er kunnen aan doen. Het is ook positief dat u dit opneemt met de sociale partners. Ik hoop dat we daar binnen afzienbare tijd een duidelijk beeld van krijgen, om te weten welke maatregelen de beste zijn.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, verder onderzoek is zeker noodzakelijk. Het zou totaal verkeerd zijn om algemene kritiek te geven op regelmatig ziekteverlof van onderwijzend personeel. Dat is hier ook niet gebeurd. Sommige kranten neigen daartoe. Ziekteverlof is een recht voor een personeelslid, waar dan ook.

Minister Pascal Smet: Als je ziek bent.

De heer Jos De Meyer: Anderzijds is het de plicht van overheid, schoolbesturen en directies om misbruiken te bestrijden. Ik ben ervan overtuigd dat het om een minderheid gaat, maar het neemt niet weg dat we daar op alle niveaus bijzonder attent moeten voor zijn, zowel in de onderwijssector, in de administratie, als in de privésector.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderzoek van de Stichting Innovatie & Arbeid naar ongewenst gedrag op het werk, en inzonderheid de resultaten met betrekking tot het onderwijzend personeel - 1224 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, mijn vraag om uitleg sluit niet rechtstreeks aan bij het ziekteverzuim dat we zopas bespraken, maar het staat er toch niet ver af. Langdurig ziekteverlof kan inderdaad pestgedrag als oorzaak hebben.

Recent publiceerde de Stichting Innovatie & Arbeid, onderdeel van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de werkbaarheidsmonitor, waarin periodiek wordt gepeild naar het ongewenst gedrag op het werk. De resultaten geven aan dat de confrontatie met lichamelijk geweld en/of ongewenst seksueel gedrag is toegenomen en dat het pestgedrag ongeveer gelijk gebleven is. In 2004 gaf 14,4 procent van de werknemers aan dat ze werden geconfronteerd met pestgedrag. In 2010 is dat percentage niet significant gewijzigd: 14,2 procent. Lichamelijk geweld en ongewenst seksueel gedrag daarentegen zijn significant toegenomen. Het percentage dat met lichamelijk geweld werd geconfronteerd, steeg van 5,4 naar 7,5. Het percentage dat met ongewenst seksueel gedrag werd geconfronteerd, steeg van 2,1 naar 3.

Bovendien vormen werknemers met een zorg- of onderwijsfunctie de belangrijkste risicogroep om met ongewenst gedrag te worden geconfronteerd, daar het gaat om contactberoepen. 24 procent werd geconfronteerd met lichamelijk geweld, 6,9 procent met ongewenst seksueel gedrag en 16,9 procent met pestgedrag. Zorgwekkend is dat de confrontatie met ongewenst gedrag in die beroepsgroep ook toeneemt tussen 2004 en 2010. Voor lichamelijk geweld gaat het om een stijging van 15,7 naar 24 procent, en voor ongewenst seksueel gedrag van 3,8 naar 6,9 procent. Voor pestgedrag is het verschil tussen 2004 en 2010 niet significant. Ik vond dat verschrikkelijk hoog.

Minister, hoe evalueert u de resultaten van de werkbaarheidsmonitor met betrekking tot het onderwijzend personeel? Hebt u reeds andere signalen opgevangen uit het veld die deze tendens bevestigen? Welke verklaringen ziet u voor deze stijging? Welke maatregelen zult u nemen om de problematiek van ongewenst gedrag aan te pakken? Zult u hierover, aangezien het gaat om een complexe en bevoegdheidsoverschrijdende problematiek, overleg plegen met uw collega-ministers?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Recent werd er een onderzoeksopdracht uitgeschreven en toegekend. Het gaat om een onderzoek naar de wenselijkheid en de haalbaarheid van een monitor voor antisociaal gedrag en onveiligheidsgevoelens bij leerlingen en voor onveiligheidsgevoelens bij leerkrachten. De onderzoeksopdracht werd toegewezen aan een gemengde equipe van de VUB en de UGent. De resultaten van dit onderzoek worden verwacht tegen juli 2011. We hebben het hier al eerder over gehad.

Dit onderzoek gaat dus breder dan louter pesten op school, maar behandelt alle vormen van antisociaal gedrag op school. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal ik bekijken of we hier al dan niet mee verder gaan. In afwachting van deze onderzoeksresultaten zit ik natuurlijk niet stil. We weten dat er een pestprobleem is, en elk probleem is er een te veel. Daarom blijf ik initiatieven ondersteunen om hier, zowel preventief als curatief, iets aan te doen. Zo ondersteunen we dit jaar opnieuw de Vlaamse week tegen pesten.

Er is ook een publicatie ‘Pesten en geweld op school: handreiking voor een daadkrachtig schoolbeleid’ ter beschikking gesteld van alle scholen. Deze publicatie wil schoolteams ondersteunen om pesterijen en andere vormen van antisociaal gedrag binnen de school en haar directe omgeving aan te pakken en te voorkomen.

In opdracht van de overheid ontwikkelde de vzw Limits een model van beleidsplan ter preventie en bestrijding van geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag. Aanleiding van dit beleidsplan was de federale wet van 2002 over welzijn op het werk, die handelt over de problematiek van ongewenst gedrag bij leerkrachten. Het plan besteedt aandacht aan problemen en preventie van ongewenst gedrag zowel bij leerkrachten als bij leerlingen. Er wordt een stappenplan aangereikt voor verschillende probleemszenario's.

De publicatie en het beleidsplan dienen hetzelfde doel, namelijk scholen ertoe doen komen een beleid rond grensoverschrijdend gedrag op school uit te werken. Het verschil tussen beide is dat het beleidsplan ontstond naar aanleiding van de wet van 2002, die bepaalde dat elke werkgever werk moest maken van een beleid rond welzijn op het werk. Het beleidsplan is dan ook een praktische handleiding om tot een beleid te komen. De publicatie wil vooral methodieken en instrumenten aanreiken aan scholen om een dergelijk beleid op poten te zetten.

We weten dat er ondanks de preventieve maatregelen toch ongewenst gedrag is. Daarom hebben we ook aan de vzw Limits het mandaat gegeven om pestklachten tussen volwassenen onderling en tussen volwassenen en leerlingen op te vangen en te behandelen. Het niet-commerciële gratis Steunpunt Ongewenst Gedrag op School is het aanspreekpunt bij uitstek voor deze problematiek. We zullen bij het verslag een bijlage opnemen met een overzicht van de meldingen die de vzw Limits sinds de oprichting van het steunpunt kreeg (zie [bijlage](#)). We kunnen uit de meldingen niet onmiddellijk afleiden dat het ongewenst gedrag op scholen sterk zou stijgen. Daar moeten we voorzichtig mee zijn.

Het schoolbestuur is het best geplaatst om het aan te pakken. In de constructie ligt de verantwoordelijkheid ook daar. De scholen hebben taken en plichten om een preventief en een curatief beleid te voeren. Hierbij moeten ze zich laten bijstaan door een preventieadviseur psychosociale aspecten en eventueel vertrouwenspersonen. Indien het slachtoffer beslist een met redenen omklede klacht in te dienen, moet dit gebeuren bij de preventieadviseur psychosociale aspecten. Er kan ook een klacht worden ingediend bij de politie, op basis waarvan dan een onderzoek wordt gestart.

Mevrouw Vera Celis: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik weet dat er heel wat initiatieven zijn en dat er een steunpunt is waar de meldingen binnenkomen. Ik kijk uit naar de resultaten, die u verwacht tegen juni 2011. Zoals u zegt: elke melding is er een te veel. Als het over pestgedrag tussen directie en personeel gaat, verziekt dat wel echt het klimaat. Ik heb de indruk dat mensen die hun zaak melden, vaak van een kale reis terugkomen, dat er weinig mee wordt gedaan en dat ze niet het verwachte antwoord krijgen. Onderzoek is zeker nodig.

Er wordt geweldig geïnvesteerd in het vak sociale vaardigheden, preventief, om te leren omgaan met pestgedrag. Ik vind het bijzonder pijnlijk als er pestgedrag is tussen leerkrachten, directies en leerkrachten of koepels en leerkrachten. Binnen de schoolstructuur is er ook werk aan de winkel. Gedrag dat niet verwacht wordt tussen leerlingen, mogen leerkrachten zeker ook niet vertonen. De boodschap is: heel goed opvolgen en er iets aan doen!

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het vragen van een voorschot of waarborg bij het inschrijven van een leerling in de school
- 1305 (2010-2011)

Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over voorschotten bij inschrijvingen
- 1310 (2010-2011)

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het vragen van een waarborg bij de inschrijving van leerlingen
- 1325 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, enkele weken geleden werd er in de media melding gemaakt van scholen die bij de inschrijving van een leerling een voorschot vragen op de schoolfactuur. Sommige scholen doen dit naar eigen zeggen om een beter zicht te krijgen op het aantal effectieve inschrijvingen. Het gebeurt volgens de scholen vaak dat ouders hun kinderen in verschillende scholen inschrijven en achteraf niets meer van zich laten horen. De scholen zeggen een zekere garantie te willen dat de kinderen ook effectief bij hen het schooljaar zullen starten. Bij de ene school is er sprake van een waarborg, bij de andere van een voorschot.

Volgens het ministerie van Onderwijs is er wettelijk geen probleem met het vragen van een voorschot, zolang het niet gaat om verdoken inschrijvingsgeld. Het voorschot moet in het schoolreglement staan en moet proportioneel zijn. Een waarborg kan dan weer niet.

Ik vind het eerlijk gezegd een vreemde situatie. Ik vraag me af of het nodig is als school om een voorschot te vragen. Ik heb de indruk dat het gaat over iets anders, en dat geven de scholen gedeeltelijk ook wel toe: ze vragen een waarborg zodat jongeren die zijn ingeschreven werkelijk komen. Is dat wenselijk? Is er geen andere manier om zoiets op te lossen? Als jongeren toch niet naar de school kunnen komen waar ze ingeschreven zijn, bijvoorbeeld omdat ze niet geslaagd zijn, krijgen ze dan dat geld terug?

Minister, hoe staat u tegenover het systeem van een waarborg of een voorschot bij inschrijving? Wat moet er gebeuren als ouders een dergelijk voorschot op dat moment niet kunnen betalen? Op welke manier kunnen deze praktijken binnen de perken gehouden worden? Plant u maatregelen in dit kader?

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, voorzitter, collega's, er zijn inderdaad scholen van het vrije onderwijsnet die een voorschot vragen aan ouders die een kind inschrijven. De reden daarvoor is tweeledig, en in tegenstelling tot mevrouw Deckx vind ik dit van de scholen niet zo onlogisch. Enerzijds krijgen de scholen daarmee de zekerheid dat de ouders niet lichtzinnig over de inschrijving gaan, anderzijds kan de school haar onkosten gemakkelijker dragen.

Het zijn vooral scholen uit het technisch en het beroepsonderwijs die een voorschot vragen. Zij moeten vaak voor het begin van het schooljaar al materiaal kopen. Deze scholen zitten met hoge kosten, onder andere door de neveneffecten van het huidige inschrijvingsbeleid. Ouders schrijven hun kind in in meerdere scholen. Die scholen moeten vooruitziend zijn en ervoor zorgen dat er materiaal is in september. In het technisch en het beroepsonderwijs kunnen die kosten vrij hoog oplopen.

Minister, u hebt al bekendgemaakt geen voorstander te zijn van dergelijke voorschotten. Als het inderdaad voorschotten zijn op de schoolfactuur is het niet verboden, maar het wordt

afgeraden. Het moet alleszins in het schoolreglement opgenomen zijn. Een waarborg vragen om zeker te zijn dat de leerling opdaagt op 1 september is wel absoluut verboden. Dit is een dubbel probleem, één van inschrijving en één van schoolfactuur.

Minister, een voorschot vragen als waarborg voor inschrijving is verboden. Welke maatregel zult u opnemen in uw inschrijvingsbeleid om scholen de zekerheid te geven dat leerlingen effectief opdagen op 1 september?

Als wordt vastgesteld dat voorschotten worden gevraagd als waarborg voor inschrijving, zult u dan stappen ondernemen tegen deze scholen? Zo ja, welke? Behoort de beslissing tot het al dan niet vragen van deze waarborg niet tot de bevoegdheid van de scholen zelf?

Welke maatregelen kunnen scholen nemen indien zij kosten hebben gedaan en een aantal leerlingen niet komt opdagen? Het gaat niet enkel over leerlingen die hun jaar dubbelen. Het gaat ook over inschrijvingen in verschillende scholen, om zeker te zijn van een plaats. We kennen de problematiek. Kunnen de kosten dan verhaald worden?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, het is juist dat inschrijvingsgeld in het secundair onderwijs niet kan. Mijns inziens kan een waarborg evenmin.

Ik denk dat we de problematiek van de voorschotten op rekeningen genuanceerd moeten benaderen. Het moet eerst en vooral in het schoolreglement opgenomen zijn. Bovendien moet het bedrag dat wordt gevraagd, redelijk zijn.

Persoonlijk vind ik dat een voorschot vragen om te betalen voor 1 september eigenlijk niet zou mogen. Ik had graag uw opinie daarover gehoord. Mensen die vaak contact hebben met het onderwijsveld weten dat heel wat bestellingen en leveringen in scholen gepaard gaan met grote facturen, maar die komen pas toe in de tweede helft van augustus en zijn te betalen in september-begin oktober. Het lijkt me dus niet redelijk dat ouders daar veel vroeger voor moeten betalen.

Minister en collega's, ik wil er nog eens op wijzen dat een inschrijving pas definitief wordt op het moment dat het dossier van de leerling in de school is. Elke leerling heeft slechts één dossier, daar kan geen misverstand over bestaan. Effectief ingeschreven zijn, juridisch bindend, in twee scholen, is onmogelijk. Zolang het leerlingdossier niet in het bezit is van de school, is een leerling juridisch niet ingeschreven. Dat betekent ook dat voor de uitslag van het voorgaande schooljaar gekend is, men zich onmogelijk definitief en bindend kan inschrijven. Heeft een leerling herexamens, dan is de inschrijving pas definitief als de uitslag gekend is en het schooldossier wordt toegestuurd aan de nieuwe school. De wijze waarop de problematiek soms wordt geschetst, is niet volledig correct, hij is meer genuanceerd.

Voorzitter, ik pleit er zeker niet voor dat de minister van Onderwijs een keizer-kostermentaliteit zou aannemen en alles zou regelen, laat dat duidelijk zijn. Het gaat hier soms wel over bescherming van kinderen en ouders en om het meer zekerheid geven aan schoolbesturen en directies over wat wel en niet kan. Minister, ik vraag u om hierover enige duidelijkheid te creëren.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Het is inderdaad geen thema dat wit of zwart is, er zijn heel wat invalshoeken. Er is een waarborg en een voorschot. Ik ga er nog altijd van uit dat ons onderwijs kosteloos is en dat we geen inschrijvingsgeld mogen vragen. Als een voorschot een bedekte vorm van inschrijvingsgeld is, kan dat niet.

Het is genuanceerd. Wanneer vraag je een voorschot? De heer De Meyer alludeerde er al op: een voorschot op een factuur op het einde van augustus op het moment dat je de boeken gaat afhalen, betekent misschien voor sommige ouders een spreiding van de kosten voor de schoolfactuur die ze anders misschien met kerstmis of in februari krijgen.

Zeker is dat deze thematiek duidelijkheid vraagt. Wat mag wel en wat mag niet? Dat moet duidelijk zijn voor de scholen, de leerlingen en de ouders. Een mogelijkheid is dat dat in het schoolreglement staat.

Wat hieruit naar voren komt, zijn de dubbele inschrijvingen en het shoppen van ouders en leerlingen bij verschillende scholen. Ze weten nog niet welke school ze willen. Sommige ouders zeggen ook dat ze hun kinderen op verschillende scholen inschrijven en ze zullen dan wel zien wat uiteindelijk het beste is. Juridisch kan dat niet. Wel beginnen scholen hun klassen samen te stellen en de uurroosters op te stellen ten laatste in augustus. Dan hebben ze graag een zicht op wie er zal komen en wie niet. In sommige scholen is er een heel groot verschil. Dan kan je niet starten. Je moet dan begin september vaststellen dat een aantal leerlingen er niet is. Daarom moeten we streven naar het centraal inschrijvingsregister. Dat is voor iedereen een goede zaak. Dan is duidelijk wie waar is ingeschreven en kunnen er geen dubbele inschrijvingen zijn. De spoedtellingen zullen dan ook verdwijnen. Bij dit thema komt dus de onderliggende inschrijvingsthematiek naar boven. Daar moeten we dringend samen over nadenken.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik sluit me graag aan bij de vragen die zijn gesteld. Ik ben benieuwd naar het antwoord van de minister.

De scholen zullen wel te goeder trouw zijn, maar er zit toch wel een addertje onder het gras. Ik kan me voorstellen dat een voorschot dat redelijk hoog is, een drempel kan opwerpen voor bepaalde scholen, en dat kan absoluut niet de bedoeling zijn.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil opmerken dat men een onderscheid moet maken tussen voorschot en waarborg. Er is een sterk juridisch verschil. Een voorschot is een technische regeling voor bedragen die ouders wel degelijk verschuldigd zullen zijn in de loop van het jaar. Een waarborg is een soort drukingsmiddel dat men gebruikt om de inschrijving werkelijk effectief te maken. Bij de waarborg moet juridisch onderzocht worden of dat niet raakt aan de grondwettelijk voorziene kosteloosheid van het onderwijs. Als ik waarborg letterlijk neem, betekent dat dat je die som ook kunt verliezen als je niet komt opdagen.

Ik spreek nu uit eigen ervaring. Ik moet als ouder van een kind van de lagere school maandelijks heel kleine bedragen storten aan de school. Dat gaat over allerlei kleine dingetjes, zoals een tijdschrift, sportdagen enzovoort. Het gaat over bedragen van 2,5 euro, 3 euro, 4 euro. Jonge ouders hier aanwezig, zullen dat bevestigen. Ik zou er niets op tegen hebben dat de school een soort lopende rekening opent en bijvoorbeeld in het begin van het jaar een bedrag vraagt van 20, 30 of 40 euro en op het einde van het jaar een afrekening maakt. Dat zou voor mij veel praktischer zijn dan dat ik elke maand stortingen moet doen voor die hele kleine bedragen.

Voorschotten moet je laten aan de autonomie van de school. We hebben daarvoor ook ouderraden. Dat moet in afspraak gebeuren. Iedereen weet dat die voorschotten niet exorbitant hoog mogen zijn, anders zijn ze inderdaad drempels. Voor voorschotten moet het vertrouwen worden gegeven aan de scholen en de actoren van die scholen, vooral de ouderraad. Wat waarborgen betreft, wacht ik het antwoord van de minister af. Daar moet misschien een sterkere lijn worden getrokken.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik ben inderdaad op de hoogte van dit probleem, al wil ik meteen zeggen dat dit geen wijdverspreid probleem is.

Voorzitter, u hebt terecht een onderscheid gemaakt tussen een waarborg en een voorschot. Enkel en alleen een waarborg vragen die geen effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten dekt, is verboden voor scholen. Een voorschot kan. Dat moet worden beslist door de inrichtende macht en moet zoals de heer De Meyer zegt, in een schoolreglement staan. Dat is

slechts wettelijk indien het effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten dekt. Indien dat niet het geval is, wordt het beschouwd als indirect inschrijvingsgeld en wordt het ook wettelijk verboden.

De voorschotten in de echte zin van het woord, kunnen dus volgens de huidige wetgeving. Of dit wenselijk is, is een andere vraag. Ik heb al eerder gezegd dat ik het niet opportuun vind om dat te vragen. Ik ga me niet meteen uitspreken over de hoogte van bedragen omdat ik het niet opportuun vind, maar het kan strikt wettelijk gezien.

Als er problemen zijn, moeten de ouders zich richten tot de Commissie Zorgvuldig Bestuur die bevoegd is om vragen en klachten te behandelen in verband met de kosteloosheid en de maximumfacturen in het basisonderwijs. Het moet ook duidelijk zijn dat als het voorschot hoger is dan de kosten, het verschil terugbetaald moet worden aan de ouders.

Sommigen vinden dat dit moet worden ingevoerd om dubbele inschrijvingen te vermijden. U weet dat we ondertussen aan het werken zijn aan een centraal registratiesysteem. Ik weet niet of het ons zal lukken, maar het is de bedoeling dat we daar tegen 2012-2013 over kunnen beschikken. Dan is die reden ook totaal weggewerkt. Dan is het niet meer mogelijk om dubbel in te schrijven. Ouders zullen eerst moeten uitschrijven uit de ene school vóór ze kunnen inschrijven in een andere. Dat lossen we dus op een andere manier op.

Mijnheer De Meyer, sommigen pleiten voor een omzendbrief met een goede uitleg, maar als we een omzendbrief versturen, brengen we andere scholen misschien op ideeën. Dan zouden we de boodschap geven dat het kan. Als de scholen dat vernemen, zullen sommigen daarop ingaan. Het is een opportuniteitsafweging. Daar zijn we nog niet uit, vooral omdat het nu om een beperkt aantal gevallen gaat.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, ik noteer dat het geen wijdverspreid fenomeen is. Ik hoop dat het dat ook niet wordt. Ik weet niet in hoeverre dit vermengd moet worden met de inschrijvingsproblematiek. Het centraal registratiesysteem kan wellicht soelaas bieden. Hopelijk gaat het om echte voorschotten en echte kosten. Het systeem mag niet worden misbruikt.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: We zullen het centraal registratiesysteem afwachten. De problemen draaien rond registratie.

De scholen zullen de effectieve voorschotten waarschijnlijk wel kunnen recupereren bij de ouders, zeker als dat in het reglement staat. Bij het begin van het schooljaar zullen de scholen altijd wel kosten maken, bijvoorbeeld voor het uniform. Voor leerlingen die dan niet komen opdagen, mogen de scholen niet opdraaien. Ze moeten hun factuur kunnen recupereren.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: We moeten het probleem inderdaad niet opschroeven, minister. Verder is het wel nuttig dat de ouders hun rechten en plichten kennen. Misschien is het zinvol om deze gedachtewisseling – zo beschouw ik dat hier toch – weer te geven in Klasse voor Ouders. Ik ga niet voor hoofdredacteur spelen, zeker niet. Het is een suggestie, minister. Misschien kunt u als go-between iets regelen? Een informatieartikel over dit onderwerp zou niet misplaatst zijn in Klasse.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het is in de pers gekomen, misschien is het toch niet slecht om een omzendbrief te schrijven om de grens duidelijk te bepalen. Waarborgen kunnen niet, voorschotten laten we over aan de autonomie van de school. Ik vind dit een mooie illustratie van de grens tussen reglementaire bevoegdheid van de overheid en de autonomie en het gezond verstand van de school.

Klasse wordt besproken op 14 maart. Misschien vloeit uit deze informatie een mooi artikel voort.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: We moeten dit in het oog blijven houden. De scholen doen soms al kosten, onder meer in het beroeps- en technisch onderwijs. Het uniform werd hier al vernoemd. Wat gebeurt er met dat voorschot? Dat zou duidelijk moeten zijn.

De heer Boudewijn Bouckaert: Juridisch kan daar geen enkele twijfel over bestaan: als ik u een voorschot vraag en dat wordt niet opgebruikt, dan moet het saldo worden teruggestort.

Minister Pascal Smet: Dat is toch gezegd?

De heer Boudewijn Bouckaert: Als woorden een betekenis hebben, hebben ze die betekenis.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■